

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПЕДАГОГІКА»

*(для студентів I курсу денної форми навчання
спеціальності 035 – Філологія)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Педагогіка» (для студентів 1 курсу денної форми навчання спеціальності 035 – Філологія) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. О. Резван, О. В. Кір'янова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 11 с.

Укладачі: д-р пед наук, проф. О. О. Резван,
ст. викл. О. В. Кір'янова

Рецензент

О. О. Жигло, кандидат педагогічних наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою мовної підготовки, педагогіки та психології,
протокол № 10 від 24.06.2021.*

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Педагогіка» передбачає проведення лекційних, практичних та інших видів аудиторних групових занять. Їхня мета – надання студентам знань про основні категорії педагогіки, особливості національної освітньої системи; навчання студентів використанню педагогічних методів реалізації навчального процесу в закладі освіти; організації та упровадження ресурсів забезпечення навчального процесу; формування досить чіткого уявлення щодо сфер використання психолого-педагогічних знань у майбутній професійній діяльності.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни включають тематичний план занять, питання для перевірки знань із теми, літературу для самостійного опанування – згідно з розподілом за трьома модулями програми: «Загальні питання педагогіки. Теорія виховання»; «Основи дидактики», «Управління освітнім процесом».

Методичні рекомендації для самостійної роботи призначені для студентів спеціальності 035 – Філологія «Германські мови та література» – переклад включно, перша мова – англійська), де педагогіка є дисципліною додаткового професійного спрямування, зокрема для отримання фаху перекладач-викладач.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ. ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

ТЕМА 1.1 ПЕДАГОГІКА ЯК НАУКА

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте педагогіку як науку.
2. Розкрийте суть двох основних функцій педагогіки.
3. Поясніть зміст основних педагогічних категорій педагогіки.
4. Розкажіть про систему педагогічних наук і зв'язки педагогіки з іншими науками.
5. Що є науковою основою педагогіки?
6. Із чого складається національна система виховання?
7. Які галузі становлять структуру педагогічної науки?

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 43–51.
2. Педагогіка: навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 5–10.
3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 6–79.
4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 8, 32–38.

ТЕМА 1.2 РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Питання для самоперевірки

1. Визначте предмет, функції і завдання історії педагогіки.
2. Обґрунтуйте необхідність історичної площини огляду педагогічних систем.
3. Визначте причини формування відмінностей між виховними системами Афін і Спарти.
4. Які положення давньогрецьких і давньоримських філософів і педагогів актуальні для сучасної педагогічної науки й практики?
5. Охарактеризуйте систему середньовічних освітніх закладів у Західній Європі.
6. У чому полягає обмеженість усіх виховних систем Середньовіччя?
7. Розкрийте зміст лицарського виховання. Виявіть і обґрунтуйте принципову його помилку.

8. Порівняйте основні відмінності змісту виховання в епоху Відродження і Середньовіччя.
9. Розкрийте основи світогляду Я. А. Коменського.
10. У чому полягають основні риси епохи Просвітництва?
11. У чому полягає новаторство педагогічних ідей Дж. Локка в епоху Просвітництва?
12. Поясніть, чому працю Ж.-Ж. Руссо «Еміль, або Про виховання» називають педагогічною робінзонадою?
13. Визначте й проаналізуйте основні проблеми Європейської педагогічної науки й практики наприкінці XVIII – на початку XX століть.
14. Назвіть основні течії реформаторської педагогіки кінця XIX–XX століть. Обґрунтуйте їхню появу.
15. Зробіть найзагальніший прогностичний аналіз розвитку світової педагогічної теорії і практики.
16. Розкрийте особливості виховних традицій у Київській Русі.
17. У яких культурних та освітніх процесах проявилось українське Відродження?
18. Чому братські школи стали унікальним явищем на слов'янських землях?
19. У чому полягала суть козацького виховання?
20. У чому полягають гуманістичні засади виховних підходів Г. Сковороди?

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 44–45.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 194–296.
3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 80–169.
4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 8–32.

ТЕМА 1.3 ВИХОВАННЯ ЯК КАТЕГОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність процесу виховання.
2. Поясніть вплив виховання на розвиток особистості учня як складно організованої нестабільної системи.

3. За яких умов виховання успішно керує процесом розвитку вищих потреб людини?

4. У чому полягає виховний ідеал сучасної вітчизняної системи виховання?

5. Які зовнішні й внутрішні суперечності становлять рушійні сили процесу виховання?

6. Розкрийте зміст основних етапів процесу виховання, назвіть його структурні елементи.

7. Обґрунтуйте самовиховання як вищу форму розвитку особистості.

8. Розкрийте основні відмінності між рівнями вихованості учнів.

9. Поясніть зміст основних закономірностей виховного процесу.

10. Висвітліть вимоги до змісту, організації і методів виховного впливу згідно з основними принципами виховання.

11. Розкрийте складові змісту виховання.

12. У чому полягає особистісна спрямованість змісту виховання?

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 204–245.

2. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 109–142.

3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 345–434.

4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 42–61.

ТЕМА 1.4 ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ. РОЛЬ КОЛЕКТИВУ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Питання для самоконтролю

1. Визначте функції, структуру й ознаки колективу.

2. Які ви знаєте типи шкільних колективів?

3. Розкрийте суть ідеї А. Макаренка про виховання в колективі й через колектив.

4. Місце й роль принципу паралельної дії у виховній системі А. Макаренка.

5. Розкрийте суть поняття «завтрашня радість» (А. Макаренка).

6. Які принципи поклав у основу виховання шкільного колективу В. Сухомлинський?

7. Схарактеризуйте учнівський колектив як нестабільне системне утворення.

8. У чому полягають синергетичні підходи до особистісно-орієнтованого виховання учня в колективі?

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 248–261.

2. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 118–120, 143–150.

3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 435–447.

4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 472–474.

ТЕМА 1.5 ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї ТА ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

Питання для самоперевірки

1. У чому ви вбачаєте соціальну значимість сім'ї?
2. Розкрийте сутність основних функцій сім'ї як соціального утворення.
3. Визначте місце й роль батьківського авторитету в сімейному вихованні дітей (за А. Макаренком).
4. Розкрийте особливості прояву справжнього батьківського авторитету.
5. Які особливості прояву фальшивого авторитету батьків?
6. Назвіть можливі шляхи й засоби підвищення психолого-педагогічної культури батьків.
7. Які форми має використовувати класний керівник у роботі з батьками?
8. Назвіть і схарактеризуйте основні виховні проблеми сучасного українського суспільства.

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С.369–389.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ОСНОВИ ДИДАКТИКИ

ТЕМА 2.1 ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ДИДАКТИКИ

Питання для самоперевірки

1. Визначте відмінності між об'єктом і предметом дидактики.
2. У чому полягають дві основні функції дидактики?
3. Назвіть основні дидактичні категорії.
4. З якими науками тісно пов'язана дидактика?
5. Сформулюйте поняття дидактичної системи. З яких елементів вона складається?
6. Назвіть характерні риси сучасної дидактичної системи.
7. Схарактеризуйте основні методи навчання за авторськими системами.

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 85–89.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 71–96.
3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 170–344.
4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 196–222.

ТЕМА 2.2 ДИДАКТИКА. ОРГАНІЗАЦІЯ УРОКУ

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте суть поняття «форми навчання».
2. За якими критеріями і як класифікують форми навчання?
3. Розкрийте теоретичні основи уроку як основної форми навчання.
4. Розкрийте синергетичну основу системи «навчально-пізнавальна діяльність учня».
5. Назвіть та обґрунтуйте вимоги до уроку як основної організаційної форми навчально-пізнавальної діяльності учня.
6. Назвіть та охарактеризуйте основні елементи уроку.
7. Розкажіть про основні форми роботи на уроці.
8. Визначте три рівні індивідуалізації навчання.
9. Назвіть основні типи уроків і визначте їхню структуру.
10. Чим відрізняються нестандартні уроки від традиційних? На які групи можна умовно поділити їх?

11. Визначте стратегію вибору вчителем типу уроку.

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 164–185.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 100–107.
3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 310–329.
4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 384–402.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

ТЕМА 3.1 ЗМІСТ ОСВІТИ. ДЕРЖАВНІ СТАНДАРТИ ОСВІТИ

Питання для самоперевірки

1. Доведіть на основі аналізу дидактичної системи у функціональній площині її розгляду, що зміст освіти створює підґрунтя для визначення характеру інших її компонентів.
2. Охарактеризуйте структуру змісту загальної середньої освіти.
3. У чому полягає відмінність шкільних навчальних предметів від галузей науки, які вони представляють?
4. Назвіть і проілюструйте процедури творчої діяльності І. Лернера.
5. Розкрийте суть педагогіки евристики й креативної акмеології.
6. У чому полягають проблеми реалізації компонентів змісту шкільної освіти?
7. Якими теоріями представлений історичний аспект формування змісту шкільної освіти?
8. Установіть відповідність між теоріями формальної і матеріальної освіти.
9. Обґрунтуйте основні наукові вимоги до формування змісту освіти.

Література

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 75–83.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 46–69.

3. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 451–456.

4. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник / В. В. Ягупов. – Київ : Либідь, 2003. – С. 146–158.

ТЕМА 3.2 УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ ЗАКЛАДОМ. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Питання для самоперевірки

1. Обґрунтуйте педагогічний менеджмент як основу новітніх підходів до управління освітою.

2. У чому полягають основні принципи державної освітньої політики?

3. Розкрийте структуру державних органів управління освітою та органів громадського самоврядування.

4. Охарактеризуйте основні види інспектування загальноосвітніх навчальних закладів.

5. Обґрунтуйте основні принципи управління загальноосвітніми навчальними закладами.

6. Розкажіть про посадові обов'язки членів адміністрації загальноосвітнього закладу.

7. Назвіть і схарактеризуйте управлінські функції в загальноосвітньому закладі органів колегіального управління та органів громадського самоврядування.

8. У чому полягають особливості внутрішньшкільного планування?

Література

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.

2. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання, 2007. – С. 391–403.

3. Курлянд З. Н. Педагогіка : навч. посібник / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, Т. Ю. Осипова. – Харків : Бурун книга, 2009. – С. 162–192.

4. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – Київ : Каравела, 2012. – С. 448–483.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
для самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПЕДАГОГІКА»

*(для студентів 1 курсу денної форми
навчання спеціальності 035 – Філологія)*

Укладачі: **РЕЗВАН** Оксана Олексіївна,
КІР'ЯНОВА Олена Василівна

Відповідальний за випуск *О. О. Жигло*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Т. П. Воробйова*

План 2021, поз. 442М

Підп. до друку 29.09.2021. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 0,6.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.